

Další informace o šetření

Hlavním cílem šetření je získat informace potřebné pro zajištění efektivních systémových podpůrných opatření pro zajištění inkluzivního vzdělávání.

Diskriminaci při užívání práva na vzdělání založené na etnickém původu (dle článku 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě) shledal ve svém rozsudku ze dne 13. listopadu 2007 Velký senát Evropského soudu pro lidská práva v zařazení 18 stěžovatelů do zvláštních škol.

ČR je kromě Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vázána zajistit právo nebýt diskriminován také Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace (č. 95/1974 Sb.). Ta ve svém článku 5 výslovně zavazuje státy, aby zamezily etnické diskriminaci. A v Listině základních práv a svobod, čl. 3 jsou zaručena základní práva všem bez rozdílu. Také směrnice EU 200/43, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, je pro ČR závazná.

Potřeba sběru etnických dat byla opakovaně zdůrazňována neziskovými organizacemi působícími v oblasti vzdělávání romských žáků a žákyň. Šetření bylo diskutováno s koalicí nevládních neziskových organizací ke štrasburskému rozsudku v květnu 2008 a také na mezinárodní konferenci organizované European Roma Fund v Praze v listopadu 2008. Potřeba šetření vyplynula rovněž z výstupů již realizovaných výzkumů s názvy „Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí“ a „Analýza individuálního přístupu pedagogů k žákyním a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami“.

1) Ke sběru etnických dat se vláda ČR zavázala v opatřeních k výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva

Vláda České republiky přijala dne 16.3.2009 „Zprávu o obecných opatřeních k výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci č. 57325/00 – D.H. a ostatní proti České republice“ (dále jen Zpráva). **Jedná se o opatření, kterým se vláda zavazuje realizovat v zájmu odstranění diskriminačního zacházení s romskými dětmi, žáky a žákyněmi v českém vzdělávacím systému.**

Mezi konkrétní opatření, která ČR přijala, patří v první řadě sběr etnicky podmíněných dat. Tato data umožní identifikovat formy a způsoby případné diskriminace romských dětí, žákyň a žáků a následně formulovat efektivní opatření zaměřené na tyto problematické body. **Viz text Zprávy: „Prvním předpokladem pro realizaci jednotlivých opatření zaměřených na nápravu současného stavu a také na nastavení efektivních preventivních opatření je zajištění informací o situaci romských dětí ve vzdělávacím systému v ČR. Tyto informace nejsou v ČR v současné době k dispozici, v minulém období nebyly etnicky podmíněné údaje zjišťovány. V roce 2008 byla zahájena šetření v dané oblasti. První výsledky budou známy v prvním čtvrtletí roku 2009. Na jejich základě pak budou konkretizována a upravována další opatření uvedená níže. Výsledky šetření budou dále průběžně využívány při formulaci integrační a vyrovnávací vzdělávací politiky směrem k romským žákyním a žákům, kteří vykazují speciální vzdělávací potřeby.“**

ČR se zavázala realizovat 2 konkrétní šetření: **Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí** a **Analýzu individuálního přístupu pedagogů k žákyním a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami**, ve kterých se na vybraném vzorku škol mapuje postavení romských žákyň a žáků ve vzdělávacím systému a navrhuje opatření pro zajištění rovných příležitostí.

V návaznosti na tato dvě šetření a jejich výstupy vyvstala potřeba rozsáhlejšího kvantitativního šetření, které realizuje MŠMT ve spolupráci s ÚIV. Jedná se o výzkum na základních školách v ČR, ve kterém se kromě jiného mapuje rozložení romských žákyň a žáků ve vzdělávacím systému. Budou tak doplněny výstupy výše zmiňovaných šetření, k nimž se ČR ve Zprávě zavázala, což je stěžejním a nevyhnutelným předpokladem pro formulaci dalších závazných opatření definovaných ve Zprávě, jako je například:

- vypracování Národního akčního plánu inkluzivního vzdělávání;
- nastavení procesu další transformace škol, které vzdělávají podle ŠVP vytvořených na základě [Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením](#) (RVP ZV LMP);
- rozvíjení Koncepce včasné péče;
- pregraduální a postgraduální vzdělávání pedagogických pracovníků a pracovníků a další opatření.

2) Šetření je prováděno v souladu s českou legislativou a v souladu s mezinárodními doporučeními

a) Všeobecné politické doporučení Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti č. 10 o potírání rasismu a rasové diskriminace ve školním vzdělávání a jeho prostřednictvím

Na str. 5 doporučuje, aby vlády členských států:

I.: zajistily povinné, bezplatné a kvalitní vzdělávání pro všechny a s tímto cílem aby:

bod 1: zajistily – ve spolupráci s organizacemi občanské společnosti – studie o situaci dětí z menšinových skupin ve školském systému, a to vypracováním statistik o jejich školní docházce a dokončení školní docházky, o počtu žáků, kteří školní docházku nedokončí, o dosažených výsledcích a pokroku;

bod 2: shromažďovaly informace potřebné k identifikaci problémů žáků z menšinových skupin ve školském prostředí s cílem zavádět příslušné zásady k vyřešení těchto problémů.

b) Stanovisko odboru legislativního a právního MŠMT k získávání statistických údajů o počtech romských dětí ve vzdělávací soustavě v souladu se zákonem č. 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

Šetření je v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Jsou dodržovány následující doporučení:

- zjišťovat etnicky podmíněné údaje lze v současné situaci jedině formou **nepovinných zjišťování** (např. rychlých šetření);
- je doporučena forma „**identifikace jinou osobou**“;
- účelem je zjistit **souhrnné počty** romských žáků a žáků v jednotlivých druzích škol, oborech vzdělávání;
- sbírají se **anonymní údaje** o počtech žáků, ředitel školy, který se rozhodne poskytnout údaje v šetření, uloží třídním učitelům, aby mu předali anonymní údaje o počtech žáků;
- třídní učitelé **nebudou muset provádět žádné přímé zjišťování** – postačí vyjdou-li ze znalosti třídy a posouzení etnické příslušnosti podle obecně známých kritérií;
- ředitel školy zašle **souhrnné údaje za celou školu**;
- MŠMT a UIV ujistí respondenty o tom, že **nebude zveřejňovat údaje za jednotlivé školy**, a zaváže se po statistickém zpracování shromážděných údajů **zlikvidovat zdrojové soubory za jednotlivé školy**.

3) Systémové doporučení Ligy lidských práv (LLP) ke sběru etnických dat

LLP popsala potřebné náležitosti a možnosti pro sběr etnických dat, včetně zdůvodnění potřeby a popisu systematického sběru dat. Také popsala možnost sběru anonymních, neadresných dat s dodržением potřebných postupů, ke kterému MŠMT v současné situaci přistoupilo.